

*Handläggare: Linda Bergfeldt
e-post: linda.bergfeldt@afasi.se
telefon: 08-545 663 61*

Yttrande promemorian Genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet (Ds 2017:60) Fi2016/04244/DF

Afasiförbundet i Sverige

Afasiförbundet organiserar cirka 3400 barn, unga och vuxna med afasi eller språkstörning och deras anhöriga. Språkstörning är en medfödd funktionsnedsättning som påverkar talet, språkförståelsen eller användningen av språket. En person med afasi har varierande svårigheter med att tala, förstå tal, läsa och eller skriva och räkna. **Talknuten** är vår verksamhet för barn, ungdomar och vuxna med språkstörning och deras anhöriga.

Sammanfattning

- Webbtillgänglighetsdirektivet innehåller många undantag och även felaktigt använda begrepp.
- Afasiförbundet anser att de undantag som görs kraftigt kommer att förhindra och fördröja möjligheten för att personer med afasi och språkstörning ska kunna vara delaktiga på samma villkor som andra medborgare.
- Afasiförbundet anser att webbtillgänglighetsdirektivet måste utgå och efterleva de åtaganden som Sverige har gjort rörande universell utformning, delaktighet och yttrandefrihet i enlighet med FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Inledning - våra ställningstaganden

Promemorian innehåller förslag om genomförandet av EU:s webbtillgänglighetsdirektiv i svensk lag. Syftet är att säkerställa att även personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till webbplatser, intranät och mobila applikationer (appar).

Afasiförbundet i Sverige anser att promemorian innehåller felaktigt använda begrepp samt alltför många undantag. Vi kan konstatera att det är klart negativt med de olika undantag som görs i webbtillgänglighetsdirektivet i förhållande till våra medlemsgrupper. Undantagen gör det lättare att se en framtida utveckling där många aktörer försöker göra så lite som möjligt än som ett incitament att utveckla webbtillgängligheten för fler grupper än vilka redan kan ta del av dessa tjänster.

Det tål också att påminna sig om att befintliga standarder endast undantagsvis har haft sin utgångspunkt i personer med kommunikativa och kognitiva svårigheter. **Fortfarande saknas det stora användarstudier på personer med afasi, språkstörning och andra kommunikativa- och kognitiva funktionsnedsättningar.** Grupper som dessutom har stora differenser inom gruppen.

Personer med afasi och medfödd språkstörning tillhör dem som i särklass har lägst tillgång till olika digitala lösningar, myndigheters webbplatser och mobila appar. Den digitala delaktigheten är ytterst begränsad.

En studie som nyligen gjorts om personer med funktionsnedsättnings internetvanor på uppdrag av Post- och telestyrelsen (PTS) och Konsumentverket styrker detta. **Våra medlemsgrupper befinner sig generellt i ett stort digitalt utanförskap som dessutom ökar allt mer när fler samhällsfunktioner digitaliseras.** Många med afasi och medfödd språkstörning blir hänvisade till att någon genomför digitala tjänster åt dem. Olika ombudsfunktioner har utgått från att någon ska "hjälpa till" eller sitta bredvid när det i själva verket förhåller sig så att den som inte förmår att överblicka vad de digitala tjänsterna innebär eller hur de ska användas är helt i händerna på den som ger stödet. En dom i Högsta förvaltningsdomstolen har uppmärksammat detta och satt stopp för ombudsfunktioner när det gäller e-hälsa med hänvisning till att det strider mot Patientlagen.

Samtidigt vet vi genom våra medlemmar att **många med afasi och språkstörning efterfrågar digitala lösningar som medger att de kan klara av dem självständigt.** För att det ska bli möjligt krävs det både breda användarstudier och utveckling av befintlig webbtillgänglighet. Det krävs även att de undantag som nu görs i webbtillgänglighetsdirektivet arbetas bort till förmån för en harmonisering med FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning där universell utformning, delaktighet och yttrandefrihet utgör en hörnsten.

Förslagen

8.2 Lag om webbtillgänglighet som teknikneutral

Afasiförbundet tillstyrker en ny lag om teknikneutralitet. Vi avstyrker dock titeln "digital offentlig service" som vi anser riskerar att feltolkas.

Det är viktigt att det klart och tydligt framgår vad som ska ingå i begreppet tekniska lösningar och samtidigt ta höjd för framtida tekniska lösningar. Vi anser att det ska vara tydligt att lagen omfattar innehåll som distribueras via

webb, inklusive intranät och extranät samt mobila lösningar och applikationer.

8.3, 8.4, 8.5, 8.6.4 Aktörer som omfattas

Afasiförbundet anser att det ska vara tydligt att säkerhetsställa rätten till digitalt offentligt innehåll. Nu görs en rad undantag som riskerar att det uppstår en tolknings- och avgränsningsproblematik istället för rätten att kunna ta del av digitalt offentligt innehåll.

Vi anser att Public Service som undantas i direktivet istället ska omfattas av krav på tillgänglig webb.

8.5, 8.6, 8.7

Afasiförbundet avslår formuleringen i paragraf 10 som vi anser begränsar framtida utveckling och innovation. Det är en djupt olycklig formulering med tanke på att innovationer ofta drivit tillgänglighetsutvecklingen framåt. Vi ser idag att ideella nätverk är med och utvecklar innovation och användbara lösningar för bland annat personer med funktionsnedsättning.

De undantag som görs i Webbtillgänglighetsdirektivet rörande direktsändningar är redan nu till viss del inaktuellt med de stöd för transkribering som testats i direktsändning. Afasiförbundet anser att det är en viktig demokratifråga att kunna ta del av direktsändningar och vi vill se att detta undantag tas bort.

På samma sätt anser vi att undantagen som rör kartor kan ifrågasättas. Rätten att kunna ta del och använda kartor bör gå före.

Vi ifrågasätter undantag som rör digital service från tredje part och kulturarvssamlingar av samma skäl som ovan.

8.8 Oproportionerlig börda är inte skälig anpassning

Afasiförbundet avstyrker formuleringen i paragraf 12 om att lagen endast gäller skälig anpassning. Vi anser att det står i direkt strid med FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Att en offentlig aktör ska kunna ange skäl för att inte uppfylla krav på tillgänglighet med hänvisning till oproportionerlig börda anser vi i avsevärd mening riskerar att fördröja och försämra möjligheterna för alla medborgare att kunna ta del av webbar och andra tjänster.

Här finns också en begreppsförvirring där texten tycks hänvisa till skälig anpassning och inte om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning i gemensamma webbriktlinjer.

8.9 Tillgänglighetsutlåtande

Afasiförbundet tillstyrker krav på tillgänglighetsutlåtande. Formuleringen i paragraf 15 som rör tillgänglighetsbegäran behöver förtydligas som rätten att begära tillgång till innehåll.

8.10 Övervakning, tillsyn, utbildning och rapportering

Afasiförbundet anser att lagtexten ska förtydligas kring åtagande i direktivet som kan påverka förutsättningarna att leva upp till lagen.

Vi anser även att ett vitesförläggande måste användas om lagen inte följs.

Afasiförbundet vill även betona att det bör upprättas en dialog med användare. För att delaktighet i sådana användarforum- eller råd ska bli möjlig krävs det att särskilda metoder för detta utvecklas när det gäller personer med kommunikativa- och kognitiva funktionsnedsättningar.

Stockholm 2018-02-26

Lars Berge-Kleber
Förbundsordförande Afasiförbundet

Hänvisningar

Post- och telestyrelsen samt Konsumentverkets undersökning om internetvanor bland personer med funktionsnedsättning
<http://www.pts.se/sv/nyheter/pressmeddelanden/2018/mer-nyanserad-bild-av-svenskarnas-internetanvandning-behovs/> Se även hela undersökningen som länkas nederst.

Inera om Högsta Förvaltningsdomstolens dom
<https://www.inera.se/aktuellt/nyheter/2017/journalen/inte-lagligt-ge-anhoriga-tillgang-till-e-tjansten-journalen/>

Domslut
<http://www.hogstaforvaltningsdomstolen.se/Domstolar/regeringsratten/R%C3%A4ttsfall/HFD%202017%20ref.%2067.pdf>